

Cigány népismereti feladatlapok III.

CIGÁNY NYELV
Feladatok az 5–8. évfolyam tanulói számára
(Balogh Gyula 1998)

Feladat

Pontszám

1. Egészítsd ki a következő mondatot!

A romani nyelv az nyelvcsaládba sorolható, az vagy más néven nyelv egyik leánynyelve, miként ezt már a század végén református lelkész felismerte.

[10]

2. Csoportosítsd az alábbi szavakat!

1. drakh	MEZŐGAZDASÁG	KÉZMŰVESSÉG
2. somnakaj
3. sastrí
4. khanyi
5. thud
6. karfin

[6]

3. Írd a szavak mellé az ellentétes jelentésű párjukat!

cino <=> lolo <=>
jag <=>

[6]

4. Húzd alá az alábbi magyar kifejezések közül a cigány eredetűeket!

ember, csaj, bazsevál, kovács, lóvé, muzsikus, pénz, gádzsó,
hóhányó, piál, kajál, füst, rosta, lány

[7]

5. Karikázd be a helyes állítás betűjelét!

A – A cigány nyelvben nincs *gy* hang.
B – A cigány nyelvben a *gy* hangot *ch* betűvel jelöljük.
C – A cigány nyelvben eredetileg csak öt magánhangzó volt.

[2]

6. Írd az alábbi betűk után, hogy melyik hangot jelölik a cigány nyelvben!

ch ~ zh ~ sh ~
dy ~ x ~ s ~

[12]

7. Sorold fel a cigány nyelv személyes névmásait!

én ~ mi ~
te ~ ti ~
ő ~ ök ~

[12]

8. Magyarázd meg az alábbi fogalmakat! (Kik ők? Mit tudsz róluk?)

beások ~
sintók ~
romungrók ~

[6]

9. Mit jelentenek magyarul a következő cigány kifejezések?

Amaro Drom ~
Kethano Drom ~
Lungo Drom ~

Kalyi Jag ~..... [12]
 Phralipe ~.....
 Ternipe ~.....

10. Nevez meg három híres tudóst, aki írt a cigány nyelvről tanulmányt,
 vagy cigány nyelvkönyvet, szótárt készített! [3]

AZ ELÉRHETŐ ÉS ELÉRT PONTOK SZÁMA: [76] –

HÉLYEZÉS:

1. A kiegészített szöveg: A romani nyelv az *indoeurópai* nyelvcsaládba sorolható, az *óind* vagy más néven *szanszkrit* nyelv egyik leánynyelve, miként ezt már a *XVIII.* század végén *Vályi István* református lelkész felismerte.
 Minden pontos kiegészítés 2 pont, pontatlan, de elfogadható kiegészítés 1 pont 5x2 = 10 pont

2. MEZŐGAZDASÁG: (1) *drakh*, (4) *khanyi*, (5) *thud*
 KÉZMŰVESSÉG: (2) *somnakaj*, (3) *sastri*, (6) *karfin*
 A választ elfogadjuk akár a szavak, akár csak a számjelek beírásával csoportosít a tanuló. 6 pont

3. cino <=> *baro* lolo <=> *kalo* jag <=> *palyi* 3x2 = 6 pont

4. Cigány eredtűek: csaj, bazsevál, lóvé, gádzsó, hóhányó, piál, kajál 7 pont

5. A helyes állítás: C – A cigány nyelvben eredetileg csak öt magánhangzó volt. 2 pont

6. ch ~ cs dy ~ gy zh ~ zs x ~ h (kh) sh ~ s s ~ sz 6x2 = 12 pont

7. én ~ me te ~ tu ő ~ voj mi ~ amen ti ~ tumen ök ~ von 6x2 = 12 pont

8. beások ~ *óromán* nyelvet beszélő cigányok (az *őshazabeli Beasz* folyó nevéből származtatják elnevezésüket, valójában a lekezelő „*baia*” ~ „*gyermek*” román szó ragadt rájuk, cigányul „*balajari*” vagyis „*teknős*” elnevezésük is van, hazánkban főleg a Dél-Dunántúlon élnek. – Elegendő annyit tudni, hogy „román nyelvűek”.
sintók ~ *német nyelvterületen élő cigányok* (*deutsch-romani* nyelvjárást beszélők), az *őshazabeli Szindh* állam nevéből származik a nevük: *szindh* - *szinth* - *szinto*.
 Elegendő annyit tudni, hogy „*német nyelvűek*”.
romungrók ~ *elmagyarosított cigányok* (*magyar cigányok*).
 Elegendő annyit tudni, hogy „*magyar nyelvűek*”. 3x2 = 6 pont

9. A kifejezések egyben címnevek is. Jelentéseik az alábbiak:
 Amaro Drom ~ a mi utunk Kalyi Jag ~ fekete tűz
 Kethano Drom ~ közös út Phralipe ~ testvériség
 Lungo Drom ~ hosszú út Ternipe ~ fiatalság 6x2 = 12 pont

10. Pl.: *Karsai Ervin, Choli Daróczi József, Feyér Levente, Réger Zita, Várnagy Elemér, Vekerdi József stb.* 3x1 = 3 pont

AZ ELÉRHETŐ ÖSSZES PONTSZÁM: 76 pont

- Amennyiben a tanuló az 1–7. és 9. feladatokban nem éri el a maximális pontszámot, a 8. és 10. feladatokban viszont az elvárt válaszokon felül teljesít, erre a két feladatra plusz pontok adhatók oly módon, hogy az elért összes pontszám a plusz pontokkal együtt sem haladhatja meg a 76 pontot. – Amennyiben minden feladat hibátlan, s a 8. és 10. feladatokban az elvárt válaszokon felül teljesít a tanuló, feltétlenül külön dicséretben részesítendő.
- 7–8. *osztályos tanulók* esetén 70 pont fölött minden tanuló jutalmat érdemel, de az első három helyezett akkor is, ha alacsonyabbak a pontszámok.
- 5–6. *osztályos tanulók* esetén 60 pont fölött minden tanuló jutalmat érdemel, de az első három helyezett akkor is, ha alacsonyabbak a pontszámok.
- Az értékelés során az elismerésekre, dicséretekre, biztatásokra helyezzük a hangsúlyt.

SZEMÉLYISÉGTESZTEK

(Arany - Koczor 1998)

„MILYEN VAGYOK?” – Ismerd meg önmagad!

TÖLTSD KI A TÁBLÁZATOT!

1. Magasságom	cm
2. Testsúlyom	kg
3. Fejkörfogatom	cm
4. Lábméretem	
5. Derékbőségem	cm
6. Mellbőségem	cm
7. Vállszélességem	cm
8. Kéz méretem	
9.	

HOL HASZNÁLOD FEL EZEKET AZ ADATOKAT?

Az alábbiakhoz például mit kell tudnod?

Írd mellé az adat(ok) számát!

lányruha	öltöny
lányszandál	fiúcipő
sapka	kalap
kesztyű	fagyalt

HÚZD ALÁ AZOKAT, AMIK RÁD JELLEMZŐEK!

.....	jól tanulok
.....	minden érdekel
.....	udvariatlan vagyok
.....	mindig nevetek
.....	sokat izgulok
.....	barátságos vagyok
.....	szoktam verekedni
.....	udvarias vagyok
.....	hirtelen haragú vagyok
.....	segítőképz vagyok
.....	lusta vagyok
.....	barátságos vagyok
.....	szorgalmas vagyok
.....	kíváncsi vagyok

és még

JELÖLD MEG CSILLAGGAL A FELSO- ROLTAK KÖZÜL AZT, AMIN VÁLTOZ- TATNI SZERETNÉL!

„MILYEN VAGYOK?” – Ilyen vagyok!

HÚZD ALÁ, HOGY AZ ALÁBBI HELYZETEKBE MI JELLEMZŐ RÁD!

Fogorvosi rendelő.
Az orvos egy 10–14 éves gyermeket
kezel. A gyermek te vagy.

- félnék
- elszaladnék
- bátran viselkednék
- sírnék
- elviselném

A tanár felett egy gyermeket a táblánál,
s úgy tűnik: a gyermek nem tudja
a feladatot. A gyermek te vagy.

- hallgatnék
- segítséget kérnék
- izgulnék
- nem érdekelne
- feleselnék
- gondolkodnék

Az udvar sarkában cigarettázik
egy gyerek, a társa nézi.
A néző te vagy.

- szólnék a felnőtteknek
- én is rágyújtanék
- kivinném a kezéből
- nem érdekelne

Egy kisgyerek elesett, s
mellette áll egy nagyobb gyerek.
A nagyobb gyerek te vagy.

- ott hagynám
- segítenék neki felállni
- sajnálnám
- felnőttet hívnék
- csak vigasztalnám

Két azonos korú gyermek huzakodik
egy labdán, a harmadik gyerek ott áll.
A harmadik te vagy.

- nem avatkoznék bele
- elvinném tőlük a labdát
- nem érdekelne
- dühbe gurulnék
- igazságot tennék

„MILYEN VAGYOK?” – Fogadd el önmagad!

1. ÍRJ KÜLSŐ TULAJDONSÁGOKAT MAGADRÓL!

2. CSOPORTOSÍTSD A KÜLSŐ TULAJDONSÁGAIDAT!

Ezeket változtathatok

Ezeket elfogadom

3. MI SEGÍTHETNE A VÁLTOZÁSBAN? – KARIKÁZD BE A MEGFELELŐKET!

zöldségfélék, főzelékek fogyasztása

fodrász

kerékpározás vagy gyaloglás

tisztálkodás

házimunka

rendszeres torna

csokoládé és kóla

fogorvos

„MILYEN VAGYOK?” – Figyelj a társaidra!

1. Válaszd ki három társadat, és jellemezd őket!

Név:

Név:

Név:

2. Indokold, miért őket választottad?

„MIT TUDOK MAGAMRÓL?” – Ha akarok, megváltozom!

1. ÍRD LE LEGFONTOSABB KÜLSŐ ÉS BELSŐ TULAJDONSÁGAIDAT!

2. CSOPORTOSÍTSD EZEKET AZ ALÁBBIK SZERINT!

Jó tulajdonságaim

Rossz tulajdonságaim

3. FEJEZD BE A MONDATOT!

A rossz tulajdonságaim

„MIT TUDOK MAGAMRÓL?” – Fontos, hogy barátaim legyenek!

FEJEZD BE A MONDATOKAT!

1. A barátom (neve): külső és belső tulajdonságai:
2. Azért kedvelem őt, mert
3. Szívesen segítenék neki, hogy abban változzon:

„CSALÁDFÁM - EREDETEM - GYŐKEREIM”

Tudnod kell, hogy ki vagy, és hová tartozol!

EGÉSZÍTSD KI A MONDATOKAT!

Én nemzetiségű, megyei lakos vagyok. A családból származom. Jellemző rám, amit anyámtól örököltem és tanultam: Jellemző rám, amit apámtól örököltem és tanultam: Én vagyok. Én úgy érzem, hogy tartozom.

„CSALÁDFÁM - EREDETEM - GYŐKEREIM”

Fontos tudnod, hogy kik tartoznak a családotdba!

ÍRD BE A CSALÁDFÁ MEGFELELŐ HELYÉRE A NEVEKET (HA TUDOD, A SZÜLETÉSI IDŐPONTOKAT IS)! Amire nem emlékszel, azt odahaza kérdezd majd meg a szüleidtől!

dédszülők

_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____

nagyszülők

_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

szülők

_____	_____

te és a testvéreid

„CSALÁDFÁM - EREDETEM - GYŐKEREIM”

Kötelességed segíteni a családodat!

RAJZOLD BE MAGAD KÖZÉPRE, MAJD ÍRD BE A KIJELELT HELYEKRE, HOGY KINEK MIT SZOKTÁL SEGÍTENI?

	nagyszülők	
	
	
apám		anyám
.....	
testvéreim		rokonság
.....	
	nagyszülők	
	
	

SZEMÉLYISÉGTESZTEK

Ajánlások az alkalmazáshoz

- A feladatlapok kitöltését osztályfőnöki órák vagy tanórán kívüli önismereti foglalkozások keretében javasoljuk. Egyéni vagy kiscsoportos foglalkozás esetén feladatonként azonnal megbeszélhető, megvitatható a megoldás. Nagyobb csoport esetén szerencsésebb, ha a foglalkozásvezető előbb tanulmányozza a kitöltött feladatlapokat, gyakoriság alapján rangsorolja, tipizálja a válaszokat, majd ezt követően beszél-vitatja meg a tapasztalatokat a tanulókkal, jut el velük közösen a fejlesztő célú következtetéseikig.
- Az önismeret, az identitástudat, önbizalom, akaraterő fejlesztése a lényeg!
- A kitöltött feladatlapokat kérjük beküldeni a Hajdú-Bihar Megyei Pedagógiai Intézet (dr. Arany Erzsébet) 4024 Debrecen, Piac u. 42-48. címre további feldolgozás céljára. Feldolgozás után visszajelzést adunk a felmérésben közreműködő pedagógusoknak, intézményeiknek az általános tapasztalatokról és tanulságokról, az adott intézményre vonatkozó (az általánostól eltérő) sajátosságokról is. Részletkérdésekre vonatkozóan dr. Arany Erzsébettől kérhető tájékoztatás.

(Vége.)

TISZTELT ELŐFIZETŐINKHEZ !

Bízva bízunk abban, hogy továbbra is töretlen támogatói, előfizetői maradnak lapunknak. Ennek reményében kérünk minden kedves Előfizetőnket, régieket és újakat, hogy az *1999. évi előfizetési díjat, az 500 forintot, az alábbi számlára befizetni szíveskedjék: OTP Csongrád Megyei Igazgatóság, Szeged, Módszertani Közlemények, 11735005-20003933. De örömmel vesszük már a 2000. évi előfizetéseket is!*

*A MÓDSZERTANI KÖZLEMÉNYEK SZERKESZTŐSÉGE
ÉS KIADÓHIVATALA*